

Cartografie als kritisch project

Of: Wat willen kaarten?

In een recent essay wijst Michel Hoessler van *Agence Ter* op enkele inherente kenmerken van het territoriaal of regionaal ontwerp, een schaalniveau waarop de klassieke instrumenten van het stedenbouwkundig ontwerp lijken tekort te schieten.¹ Grootschalige territoriale projecten, aldus Hoessler, vergen een dusdanig grote investering in de zin van samenwerking en middelen, dat de schaal van het territorium vaak elke mogelijke definitie van een project uitsluit. Als gevolg daarvan blijft het 'project van het territorium' vaak hangen tussen de ineffectiviteit van zijn ontwerp en de overweldigende omvang van het afzonderlijke, eenmalige project. Deze onbestemde relatie tussen het territorium en zijn

'project' vindt uitdrukking in het gebruik van de kaart. In hedendaagse ontwerp-praktijken wordt de kaart omarmd als uitweg uit deze territoriale impasse. Het medium van de kaart dient als overbrugging van de inherente discrepantie tussen de schaal van het territorium en die van elk willekeurig materieel project.

Deze tekst gaat in op het opkomende gebruik van de kaart in de context van grootschalige planning en ontwerp. In de hedendaagse context zijn kaarten meer geworden dan instrumenten om een inventarisatie op te maken, in de aanloop naar het ontwerp zelf.² Kaarten vormen nieuwe visualisaties van het territorium en leveren nieuwe lezingen die onontbeerlijk lijken voor de ontwikkeling van frisse ontwerpbenaderingen. In een streven naar een meer contextuele aanpak baseren recente ontwerpbenaderingen voor het territorium zich steeds meer, en noodzakelijkerwijs, op de vernieuwende input van kaarten. Dit opkomende gebruik van kaarten is, zo stel ik, zowel reflectief

- 1 Michel Hoessler, 'Open Source systems', in: Lisa Diedrich (red.), *Territoires: Agence Ter: Révéler la ville par le paysage* (Basel: Springer Verlag, 2009), 129–131.
- 2 James Corner, 'The agency of mapping', in: D. E. Cosgrove (ed.), *Mappings (critical views)* (Londen: Reaktion Books, 1999), 216.

The Map's Critical Project

Or, What Do Maps Want?

In a recent essay, Michel Hoessler of *Agence Ter* points to some of the inherent traits of large-scale design as being on a scale at which the classical tools of the urban project tend to disassemble.¹ As large-scale territorial projects require too much collaboration of energy and means, the scale of the territory, Hoessler argues, often forecloses on any possible definition of its project. As a result the 'project of the territory' is frequently lodged between the ineffectiveness of its design and the overpowering size of the occasional one-off project. This inconclusive relation between the territory and its 'project' is epitomised in the use of the map. In contemporary design praxes the map is vitally embraced as a way out of this territorial *impasse*. The medium of the map serves to bridge the inherent

discrepancy between the scale of the territory and that of any material project.

This text is about the emergent use of the map in the context of large-scale planning and design. In the current context maps have become more than an inventory technique in the run-up to design itself.² Maps provide new visualisations of the territory and supply new readings, in the absence of which fresh design attitudes can hardly be expected to develop. As they look for a more contextual and context-responsive approach, recent design attitudes on the territory are increasingly and necessarily grounded in the innovative input of maps. This new emerging use of maps, I argue, is both reflective and reflexive. Maps facilitate alternative readings of the territory and hence allow for a shifting kind of reflection, which timely positions them in a needy corner of contemporary urbanism, particularly in issues of a large-scale planning. Secondly, the map's rising currency in territorial matters is also

- 1 Michel Hoessler, 'Open Source systems', in: Lisa Diedrich (ed.), *Territoires: Agence Ter: Révéler la ville par le paysage* (Basel: Springer Verlag, 2009), 129–131.
- 2 James Corner, 'The agency of mapping', in: D. E. Cosgrove (ed.), *Mappings (critical views)* (Londen: Reaktion Books, 1999), 216.

als reflexief. Kaarten maken alternatieve lezingen van het territorium mogelijk en een ander soort reflectie, waaraan in de hedendaagse stedenbouw grote behoefte bestaat, vooral waar het gaat om planning op grote schaal. Ten tweede is het gebruik van kaarten aantrekkelijk vanwege de alternatieve manieren van ondervraging en (her)onderzoek van het territorium die ze mogelijk maken. In hun neiging tot reflexiviteit, tot interactie met hun ontwerpers, bieden kaarten de ontwerpers op deze schaal een goed bruikbaar instrument van ondervraging en kritiek. Binnen de ruimte van de kaart wordt het territorium 'daarbuiten' verzoend met een soort project of ontwerp dat nauwer beantwoordt aan de mogelijkheden die schuilen in het territorium.

Exploratieve methodes in kaarten maken

De laatste jaren zien we een toenemende beweging in de ontwerp- en planningsdisciplines om gebruik te maken van kaarten en cartografie. Kaarten van grote gebieden als stedelijke regio's, rivierbekkens of door industrie uitgeputte landschappen zetten steeds meer visuele en retorische middelen in. Deze *exploratieve*

manier van kaarten maken, zoals we het kunnen noemen, heeft bewust tot doel een andere lezing van een territorium mogelijk te maken, die algemeen geaccepteerde voorstellingen tegen-spreekt of de aandacht verschuift naar minder bekende aspecten van het terrein. Dit gaat samen met een zekere mate van retoriek. De exploratieve kaart betreedt nieuwe terreinen van kennis en expertise, bundelt onze aandacht, betreft ons (zowel de lezer als de kaartenmaker) in een dialoog en nodigt ons uit tot reflectie en herinterpretatie, eigenlijk tot heruitvinden. De kaartenmakers die ik hieronder voorstel, hebben een oeuvre opgebouwd dat voldoende samenhang vertoont om op deze manier beschouwd te worden. Hun werk is geen geïsoleerd incident, maar maakt deel uit van bredere recente cartografische ontwikkelingen.³

3 Zie ook andere cartografische onderzoeken zoals die van Busquets en Corea of Corner en McLean, evenals andere kaarten die voortbouwen op de gelaagde landschapsanalyses van McHarg, een Amerikaanse cartografische werkwijze uit de jaren zeventig die op zijn beurt is geworteld in de cartografische tradities van landschapsonderzoek en -planning op het Europese vasteland. Joan Busquets en Felipe Correa (red.), *New Orleans: Strategies for a City in Soft Land*

marked by the alternative ways in which they allow the territory to be questioned and (re)investigated. In their tendency to be reflexive, to respond and talk back at their designers, maps offer a much needed critical, interrogative tool for designers on this scale. Within the space of the map, the territory 'out there' is being reconciled with a kind of project or design that responds more closely to the opportunities that lie hidden in its folds.

Explorative Schemes in Mapping

In recent years the design and planning disciplines have witnessed a growing inclination to make use of maps and map-making. Maps that embrace large-scale areas like urban regions, fluvial basins or industrially depleted landscapes have come to resort to a whole plethora of visual and rhetorical means. This *exploratory* territorial mapping as we might call it, typically aims to offer a different reading of the area, contradicting received images if not shifting attention to lesser known aspects of the terrain. This involves a certain amount of rhetoric. As the exploratory map cuts into new fields of knowledge and expertise, it channels our attention, drawing us (reader

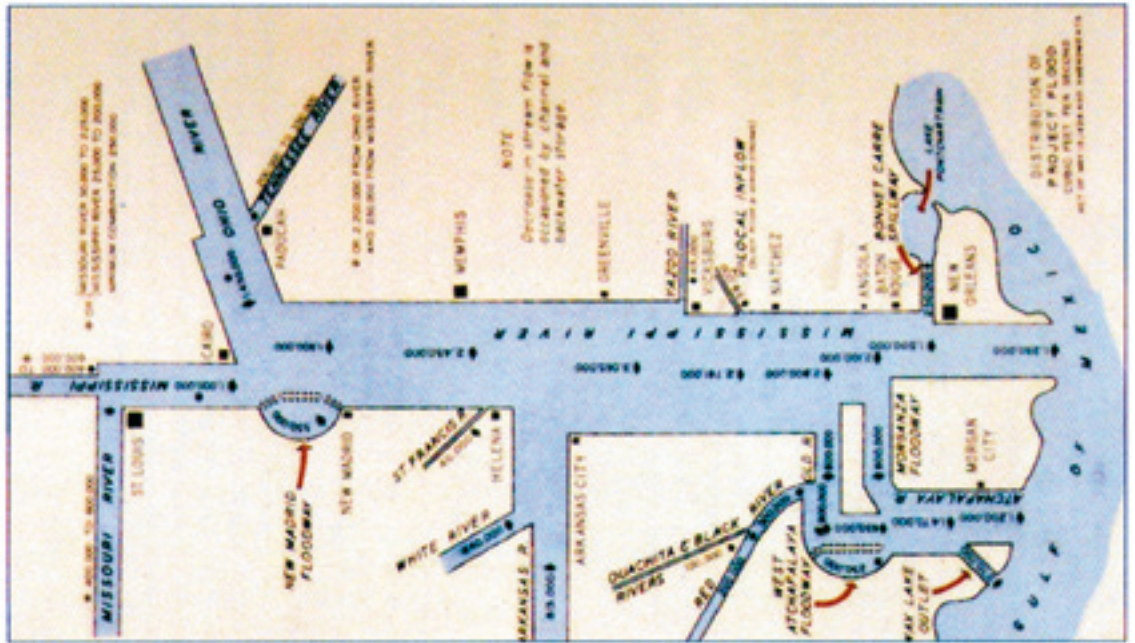
and map-maker alike) into a dialogue, inviting us to reflect, reinterpret, and essentially reinvent. The map-makers that I introduce below offer a body of work that is sufficiently consistent for it to be considered in this way. Obviously, the maps they make are not isolated incidents but part of wider recent cartographic developments.³

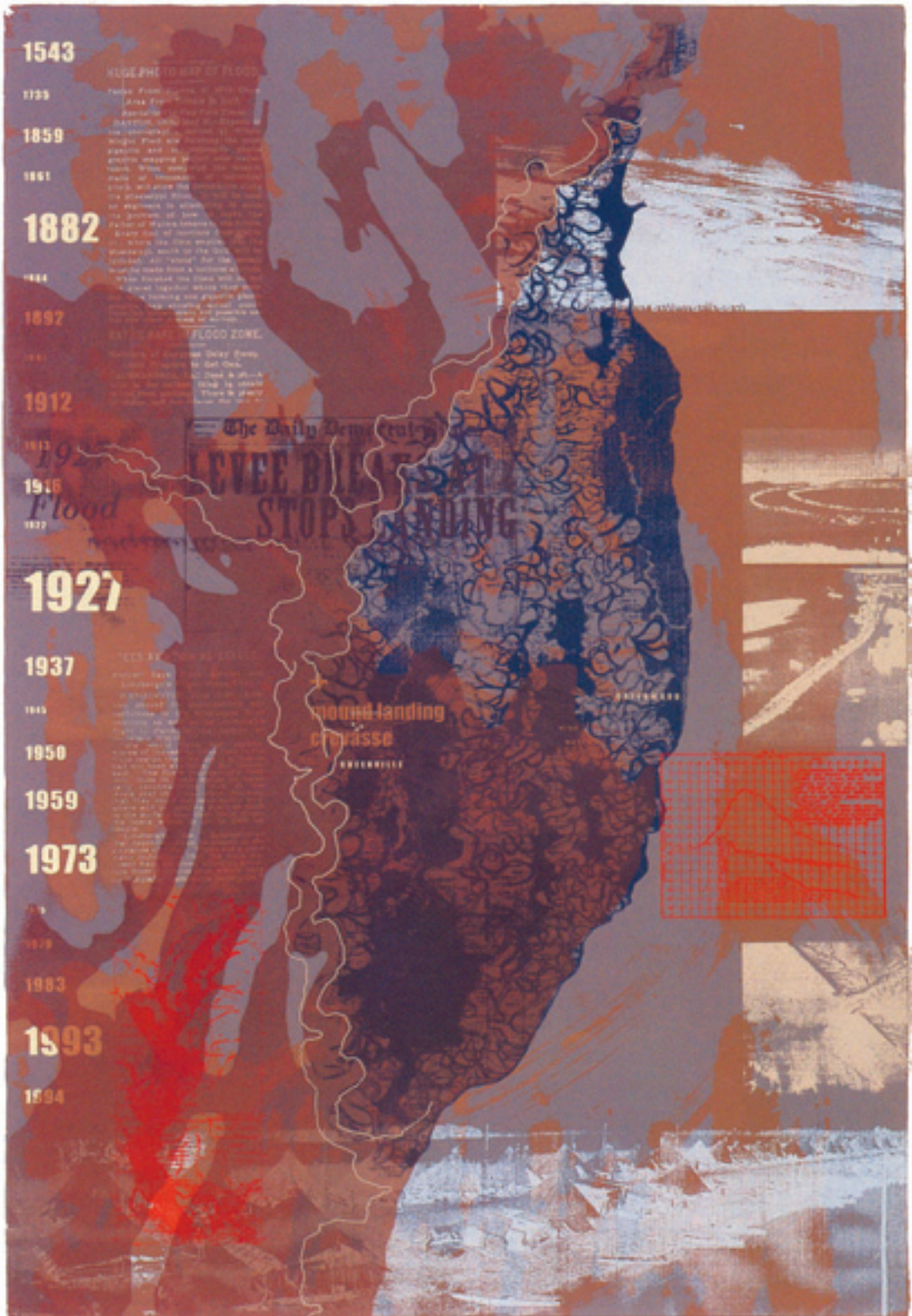
In their 2001 book on the Lower Mississippi River, landscape architects Anuradha Mathur and Dilip da Cunha use a selective series of 'mappings'⁴ to dismantle the convoluted mechanism

3 See, for example, other mapping investigations like those of Busquets and Corea's or Corner and McLean's, as well as other extensions of the layered *McHargian* landscape analysis map, a 1970s American practice in map-making itself rooted in traditions of mapmaking of continental European landscape planning. Joan Busquets and Felipe Correa (eds.), *New Orleans New Orleans: Strategies for a City in Soft Land* (Harvard, MA: Harvard University, Graduate School of Design, 2005); James Corner and Alex MacLean, *Taking Measures Across the American Landscape* (New Haven: Yale University Press, 2000); Ian McHarg, *Design with Nature* (Garden City, NY: Natural History Press, 1969).

4 Mapping is increasingly used as a countable noun to differentiate with maps. The use of 'mapping' seeks to stress map-making as a process rather than an end.

P.A. Feringa-W. Schweizer en H.N. Fisk, *De rivier de Lower Mississippi* verbeeld volgens twee tegenstrijdige opvattingen: een landschap van meanders versus een waterbouwkundige distributie van stromen en overstromingen, 1944 en 1952, openingsbeelden in *Mathur en Da Cunha's Mississippi Floods, 2001* / P.A. Feringa-W. Schweizer and H.N. Fisk, *The Lower Mississippi river in two opposite conceptions: a landscape of meanders versus a distribution of hydraulic flows and floods, 1944 and 1952*, starting images in *Mathur and Da Cunha's Mississippi Floods, 2001*

Anuradha Mathur en Dilip da Cunha, 'Extending horizons': het afvoerbasin van de Mississippi en dijkdoorbraken in kaart gebracht, zeefdruk op papier, 2001 / Anuradha Mathur and Dilip da Cunha, 'Extending horizons': mapping the Mississippi drainage basin and levee breaks, screen print on paper, 2001

De landschapsarchitecten Anuradha Mathur en Dilip da Cunha gebruiken in hun boek over de rivier de Lower Mississippi een selecte serie 'karteringen'⁴ om de ingewikkelde mechanismen van deze rivier te ontfafelen.⁵ Ze tonen de Lower Mississippi als een omvattend systeem met een logica die niet kan en mag worden gereduceerd tot enkel haar watermassa. In *Mississippi Floods* gebruiken ze de kenmerken van de rivier – overstromingen, dijken, meanders, oevers, beddingen en stromingen – om de verbinding tussen de rivier en haar omgeving te her-tekenen. Dit wordt in beeld gebracht als een verzameling 'verschuivende, levende materiële verschijnselen die een benadering vragen van onderhandeling, en niet van eenzijdige controle.'⁶ Het boek is bedoeld om tegenwicht en tegenspraak te bieden aan de gevestigde waterbouwkundige aanpak die de aanwezigheid van een rivier opvat als een opgave van regulering, sturing en, uiteindelijk van temmen. Met hun kaarten bieden Mathur en Da Cunha een alternatieve set van schema's. Tegenover het hydraulische, technocratische paradigma dat de rivier louter beschouwt als een afvoerkanaal van water en sediment, verbeelden hun kaarten hoe de logica van het land verbonden is met de logica

van de rivier die het land heeft vormgegeven. Via de schema's, weergegeven in deze kaarten van de Mississippi, willen de auteurs een basis bieden voor diverse alternatieve projecten, waarin een nieuw en ander potentieel voor het territorium kan worden ontvouwd.

Die nieuwe mogelijkheden worden blootgelegd met behulp van schema's, waarin gebruik wordt gemaakt van een andere kennis dan de waterbouwkundige. Volgens Mathur en Da Cunha bieden de landschapsdisciplines veel meer handvatten voor onderhandeling en interactie met het territorium. In dat opzicht maken de Mississippi-

(Harvard, MA: Harvard University, Graduate School of Design, 2005); James Corner en Alex MacLean, *Taking Measures Across the American Landscape* (New Haven: Yale University Press, 2000); Ian McHarg, *Design with Nature* (Garden City, NY: Natural History Press, 1969).

- 4 In de Engelstalige literatuur wordt het woord 'mapping' [kartering, in kaart brengen] steeds vaker gebruikt als zelfstandig naamwoord, om het te onderscheiden van 'kaarten'. Met het gebruik van het woord 'mapping/kartering' wordt de nadruk gelegd op het proces, niet zozeer op het resultaat.
- 5 Anuradha Mathur en Dilip da Cunha, *Mississippi Floods: designing a shifting landscape* (New Haven en Londen: Yale University Press, 2001).
- 6 <http://www.soak.in/authors.html>, laatst bezocht 20 mei 2009.

of this river.⁵ They render the Lower Mississippi as a comprehensive system whose logic cannot and should not be reduced to merely that of its body of water. *Mississippi floods* thus uses the idiosyncrasies of the Lower Mississippi – its floods, levees, meanders, banks, beds and flows – to re-draw the river's connection to its larger terrain, visualising it as a collection of 'shifting, living material phenomena that demand an attitude of negotiation rather than unilateral control.'⁶ The object of this book is to oppose and contradict the standing *engineerial* schemes that see the river's flow as a matter of hydraulics, regulation and, ultimately, domestication. By means of their maps Mathur and Da Cunha open up an alternate set of schemes. Instead of the hydraulic, technocratic paradigm that sees the river as a mere conduit of water and deposits, the maps depict the logic of the land as connected to that of the river which has created it. The schemata of which these Mississippi maps speak aim to offer a ground on which different kinds of projects might be based, thereby unfolding a new and different kind of potential for the territory.

These unfolding opportunities are facilitated by schemata that resort to a rather different knowledge than the

engineerial one. In the vision of Mathur and Da Cunha, landscape sciences offer a number of handles that are much better suited for argumentation and interaction with the territory. In this sense, the Mississippi schemata are subjected themselves to an overarching paradigm, which trades in the technocratic principle of control for a principle of landscape *synergy*. More importantly, in drawing in such fundamentally different knowledge and expertise Mathur and Da Cunha's maps are at a crossroads which historically maps have been found at before.

The map's urge to show reality 'as found' has proved a returning cause for new knowledge external to planning and design to cross over into these disciplines.⁷ In the current context, the

- 5 Anuradha Mathur and Dilip da Cunha, *Mississippi Floods: Designing a Shifting Landscape* (New Haven and London: Yale University Press, 2001).
- 6 <http://www.soak.in/authors.html>, accessed 20 May 2009.
- 7 The lack of realistic representations in the 1970s led maps at the time to explore other knowledge, such as urban history as reflected in the school of Italo-Frech typo-morphology. Enrico Chapel, 'Le dessin urbain, entre conception et concertation,' in: Y. Tsiomis (ed.), *Matières de ville: projet urbain et enseignement* (Paris: Editions de la Villette, 2008), 192-197.

schema's zelf deel uit van een overkoe- pelend paradigma, waarin het technocratisch principe van controle wordt ingeruild voor een landschappelijk principe van *synergie*. Belangwekkender is dat de kaarten van Mathur en Da Cunha met hun fundamenteel andere kennis en expertise op een kruispunt zijn beland, waar kaarten al eerder in de geschiedenis hebben gestaan.

De cartografie wil de werkelijkheid weergeven 'zoals aangetroffen' en heeft daarom al vaker bijgedragen aan het opnemen van externe kennis in de disciplines planning en ontwerp.⁷ In de hedendaagse context is de schaal van stedelijke ontwikkeling zo uitgestrekt geworden dat ze het begrip en het voorstellingsvermogen te boven gaat. De toenemende complexiteit betekent overduidelijk een uitdaging voor de stedenbouw en voor de cartografie in het bijzonder; ze dwingt de kaartenmakers nieuwe bronnen van expertise aan te boren. Exploratieve kaarten in de landschapstraditie vormen een cruciale aanvulling op eerdere verworvenheden van de cartografie, nu blijkt dat de landschapsdisciplines meer begrip en meer greep bieden op het territorium in de ruimste zin. In tegenstelling tot de kaarten van bijvoorbeeld de Franse

typo-morfologische school van de jaren tachtig, die op de schaal van het territorium lijken tekort te schieten,⁸ lijken kaarten als die van Mathur en Da Cunha meer concrete mogelijkheden te bieden om uitgestrekte gebieden als die van de Mississippi te lezen en te interpreteren. Deze karteringen verkennen aldus de mogelijkheden om nieuwe kenmerken van het land weer te geven. Met behulp van externe kennis als die van het landschap, de geomorfologie of de hydrologie kan de kaart onderscheid aanbrengen in de complexe opbouw van het territorium. Ook andere typen kaarten zijn daartoe in staat. In feite scheppen alle kaarten een soort hiërarchie tussen dingen die belangrijk zijn en dingen die als minder belangrijk worden beschouwd. Op de schaal van het territorium waren er echter tot de jaren negentig maar weinig kaarten die zulke overtuigende combinaties konden maken van de uitgestrektheid (geomorfologie) en het tastbare (beplanting), als de kaarten die schatplichtig waren aan de landschapsdisciplines. Ondanks hun grote schaal lijkt het alsof de exploratieve kaarten in de landschapstraditie handige reducties bieden die een zekere mate van concreetheid weten te behouden. Daardoor blijken ze bij uitstek

scale of urban development has become so extensive that it's become too elusive to grasp or represent. These increasing complexities present a clear challenge to urbanism and maps in particular, in the face of which maps are being pushed to explore new fields of expertise. Exploratory maps in the landscape tradition offer a crucial extension to earlier accomplishments in map-making, in that they see landscape sciences as offering a better understanding and grip on the territory at large. Counter to maps, for example in the 1980s' French school of typo-morphology which seem rather lost on the territorial scale,⁸ maps like Mathur and Da Cunha's appear to offer more tangible and concrete ways to read and interpret vastly extensive terrains such as the Mississippi's. In so doing, these mappings explore a capacity to draw new distinctions onto the land. External knowledge like landscape, geomorphology or hydrology allows the map to differentiate in alternative ways between the multiple complexities that determine the territory's makeup. It's a capacity that is not uncommon to other maps. In fact, all maps create some kind of hierarchy between things that are important and things to be deemed less important. On a territorial scale, how-

ever, up to the 1990s few maps would make as convincing combinations of the vast (geomorphology) and the tangible (planting) as maps indebted to landscape disciplines. In spite of their large scale it seems exploratory maps of the landscape strain offer creative reductions that are capable of retaining a material status and a certain amount of concreteness, which in turn proves of particular use today on the otherwise rather elusive territorial scale.

There is no reason, on the other hand, to not question the landscape paradigm being used in these maps and wonder whether its schemata are sufficiently capable of addressing the issues of fragmentation, de- and re-territorialisation of the present *ville-territoire*. Unlike Mathur and Da Cunha, Alan Berger seems to look for other kinds of operations and reductions in the map, and the handles for argumentation, speculation and ultimately interaction that these might provide.⁹

The Map's Syn-Optical Project

Berger's so-called mappings (which he distinguishes from cartography and maps in general) seek to contest the hidden relationships and processes of

bruikbaar op de schaal van het territorium, die anders vrij ongrijpbaar zou blijven.

Aan de andere kant is er geen reden om het landschappelijk paradigma dat in die kaarten wordt toegepast, zomaar te accepteren en niet de vraag te stellen of hun schema's voldoende inzicht geven in de vraagstukken van fragmentatie, de- en re-territorialisatie van de huidige *ville-territoire*. Op zoek naar nieuwe methoden en reducties in de cartografie, en naar de handvatten voor argumentatie, speculatie en uiteindelijk interactie, kiest Alan Berger een ander spoor dan Mathur en Da Cunha.⁹

De kaart als syn-optisch project

Berger probeert met zijn 'mappings' ('karteringen', die hij onderscheidt van de cartografie en kaarten in het algemeen) de verborgen relaties en processen van landwinning bloot te leggen, die zich momenteel in het westen van Amerika voordoen.¹⁰ Dit voortdurende, cyclische opeisen van land maakt deel uit van een poging de grootschalige exploitatie van grondstoffen te verzoenen met het landschap 'zoals het was'. Diverse lezingen van de mechanismen en operaties van de mijnen (de afgraving van grond,

verleggen van zoetwaterstromen, verwerking van restafval en vervuulende stoffen) worden bewust overschreven met kwantitatieve data, teksten en verschillende vormen van fotografisch materiaal, zodat vrij gelaagde beeldcomposities ontstaan. De hieruit resulterende kaarten hebben volgens Berger een kritische

- 7 Het gebrek aan realistische representaties brengt de discipline stedenbouw in de jaren zeventig tot een zoektocht naar andere kennis, zoals die van de stadsgeschiedenis, vertegenwoordigd door de Italiaans-Franse typomorfologische school. Enrico Chapel, 'Le dessin urbain, entre conception et concertation', in: Y. Tsiomis (red.), *Matières de ville: projet urbain et enseignement* (Parijs: Editions de la Villette, 2008), 192–197.
- 8 Ik verwijs naar werk van auteurs als Philippe Panerai, Jean Castex of Bruno Fortier, wier analyses en *lectures de la ville* grotendeels zijn gebaseerd op de stedelijke typologie van bouwblokken, pleinen en straten.
- 9 Alan Berger, 'Reclaiming the American West', *Praxis*, 4 (2002), 82–93.
- 10 In wezen kan Berger, door een onderscheid te maken tussen 'kaart' [map] en 'kartering' [mapping], pendelen tussen een meer of minder openlijk subjectieve en speculatieve uitwerking van kaarten. Aldus gedefinieerd, dienen karteringen om 'nieuwe relaties in het landschap' te verkennen, terwijl kaarten zich gewoonlijk beperken tot de bestaande mechanismen (zowel wat de onderwerpen betreft als het toegepaste cartografische idioom). *Ibid.*, 86–87.

reclamation currently going on in America's West.¹⁰ These on-going, cyclic reclamations fit in an effort to reconcile the continuing industrial exploitation and large-scale mineral extraction with the landscape 'as was'. Various readings of the mines' mechanisms and operations (its stripping of soil, rerouting of fresh water, treatment of tailings and polluting agents) are intently superimposed with quantitative data, texts and various sorts of photographic evidence to compose a rather teeming set of imagery. The resulting mappings, according to Berger, operate critically in that they probe, reveal and contest these covert processes of landscape reconciliation.

In his accompanying text, Berger links the reflective qualities of the map to its specific kind of visuality.¹¹ The agency of representation, Berger argues, is what makes a map speculative. Mapping allows for otherwise hidden relationships to be discovered instead of merely just 'imaging' them. His argument touches on the issue of the map's so-called agency, which has been the subject of debate in cartographic discourse, though not without some amount of mystification.¹² Whatever their performative dimensions may be, these speculative qualities of the map do open up a different

register in map-making which the urbanist exploratory map too has recently come to address. Next to a substantial influence of landscape architecture's innate tangibility, the 'speculative' register increasingly accounts for the map's growing esteem and application. The fact that this current register is being tapped in to, can be verified in the visual operations that

- 8 I'm referring to works like Philippe Panerai's, Jean Castex's or Bruno Fortier's in which the urban typology of building blocks, square or streets determines most of their analyses and *lectures de la ville*.
- 9 Alan Berger, 'Reclaiming the American West', *Praxis*, 4 (2002), 82–93.
- 10 The distinction between map and 'mappings' essentially allows Berger to travel between more and less overtly subjective and speculative instances of map-making. Mappings in this sense seek to explore 'new relationships in the landscape', whereas cartographies rather stick to the existing mechanisms at play (both in terms of subject as it terms of cartographic idioms being used). *Ibid.*, 86–87.
- 11 *Ibid.*, 85.
- 12 I'm referring to Corner's text on the agency of mapping, in which he argues that maps, rather than being criticised for being inherently subjective, should instead receive critical acclaim for their subjectiveness, on the grounds that it allows them to be speculative, a performative quality which Corner sees as being of particular use within the planning and design disciplines today. James Corner, 'The agency of mapping', in: Cosgrove, *Mappings*, op. cit. (note 2), 213–252.

functie in de zin dat ze de verholde processen, waarin wordt getracht om exploitatie met landschap te verzoenen, aansnijden, onthullen en betwisten.

In de bijbehorende tekst relateert Berger de reflectieve kwaliteiten van de kaart aan haar specifieke soort visibiliteit.¹¹ Wat een kaart speculatief maakt is volgens Berger haar voorstellingswijze. Via kartering kunnen verbanden die anders verborgen zouden blijven worden blootgelegd, en niet alleen 'verbeeld'. Met dit argument raakt hij aan de kwestie van de zogenaamde 'agency' van de kaart, waarover in het cartografisch discours wordt gedebatteerd, overigens niet zonder een zekere mate van mystificatie.¹² Hoe bruikbaar ze uiteindelijk ook mogen zijn, de speculatieve kenmerken van de kaart snijden in elk geval een ander register in de cartografie aan, dat sinds kort ook in de exploratieve kaart van de stedenbouw wordt benut. Naast 'het concrete' uit de landschapsarchitectuur, heeft ook het 'speculatieve' register bijgedragen aan een toegenomen interesse en toepassing van kaarten. Dat dit nieuwe register ingang vindt, valt af te lezen uit visuele bewerkingen die in toenemende mate in kaarten worden uitgespeeld. Deze bewerkingen komen neer op een meer openlijk *reflexief* gebruik van de kaart.

De manier waarop Berger bewust ongelijksoortige beelden en data samenbrengt in één 'kartering' verschilt misschien niet zo sterk van de manier van werken van Mathur en Da Cunha. Beide benaderingen zijn gericht op een ondermijning van de ingenieurslogica die ten grondslag ligt aan de commerciële geëxploiteerde territoria van onze tijd, of ze uit de waterbouw of uit de mijnbouw stammen. Ze bieden beide echter ook een wezenlijk *syn-optische* visie, een operatie waarin verschillende visuele elementen van kritiek in elkaar worden geknutseld tot één kaartbeeld.¹³ In het geval van Berger's hybride kaarten wordt een scala aan vertellingen en processen bewust naast en in relatie tot elkaar geplaatst,

11 Ibid., 85.

12 Ik doel op Corner's tekst over de 'agency' [regie, sturing] van kaarten, waarin hij stelt dat kaarten niet moeten worden bekritiseerd vanwege hun inherent subjectieve aard, maar juist kritisch geprezen om hun subjectiviteit, omdat ze op grond daarvan speculatief kunnen zijn, een gebruikskwaliteit die volgens Corner bij uitstek nuttig kan zijn voor de hedendaagse planning- en ontwerpdisciplines. James Corner, 'The agency of mapping', in: Cosgrove, *Mappings*, op. cit. (noot 2), 213–252.

13 Met deze notatie kan het woord 'syn-optisch' hier in een dubbele betekenis worden gebruikt. Hoewel het normaal gesproken duidt op een

are increasingly being played out on the map. They amount to what I call a more openly *reflexive* use of the map.

The way Berger mounts intently differing kinds or types of imagery and data onto one single 'mapping' is not all that different to Mathur and Da Cunha's, of course. Both seek to undermine the intrepid engineer's schemes underlying today's commodified territories, be they hydraulic or metallurgic in origin. Both also offer a crucially *syn-optical* kind of vision, however, an operation in which different visual elements of critique are pieced together onto a single map image.¹³ In the case of Berger, his strongly hybridised maps intently juxtapose and interrelate a range of narratives and processes to overlap and cross at several points and sections in the map. These assemblages suggest some larger kind of mechanism being at play. A mechanism that can be tampered with (or doctored) and possibly even geared in a different direction. In syn-optically exposing this machine's control board and switches, Berger's mappings of America's strip mining blight speculate on an implicit kind of project, a project essentially waiting to be roused.

Reflective and Reflexive Devices

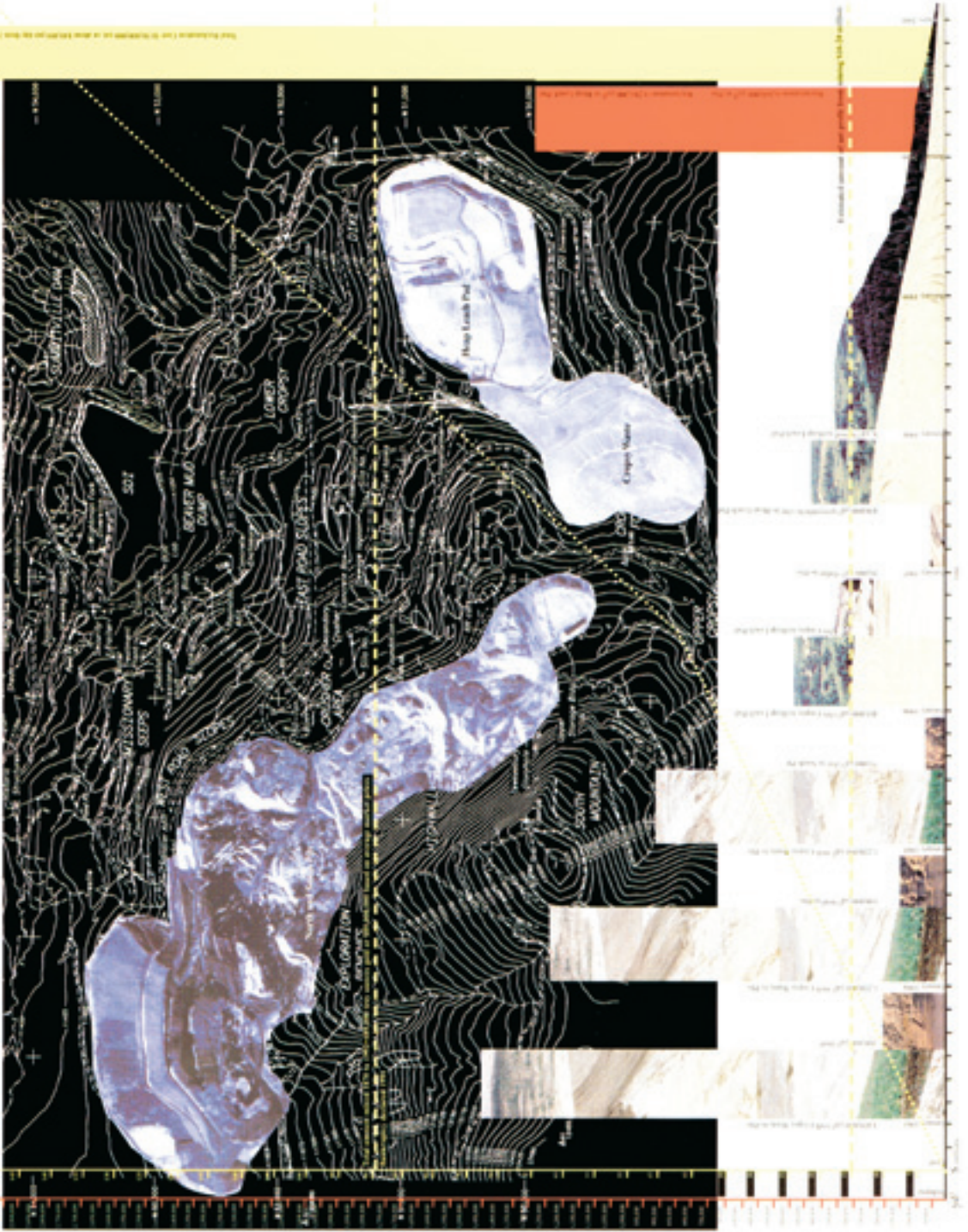
These operations of syn-optical performance then, also turn the map into a rather reflexive device in urbanism. As the territory's schemata and mechanisms are deconstructed in the map, these shreds and bits are graphically reassembled to suggest a novel kind of reading. The forestalling of closure in the map's narratives and its subsequent lack of a conclusive final message suggests the map's reading is intently and *speculatively* left open for (re)interpretation. The map in this sense seems to work as an overt reciprocal device in design, operating in dual directions: from the designer to the map as well as from the map back to the designer. In a nod to W. J. T. Mitchell,¹⁴ it might lead us to anticipate on 'what maps want', thus moving the subject from what the map does to what the map ideally can do – what it can be asked to do.

13 The word 'syn-optical' can be seen to adopt a dual meaning here. While it generally refers to a short and comprehensive description, it also implies a description in which ideas are jointly (syn-) and visually (optically) juxtaposed.

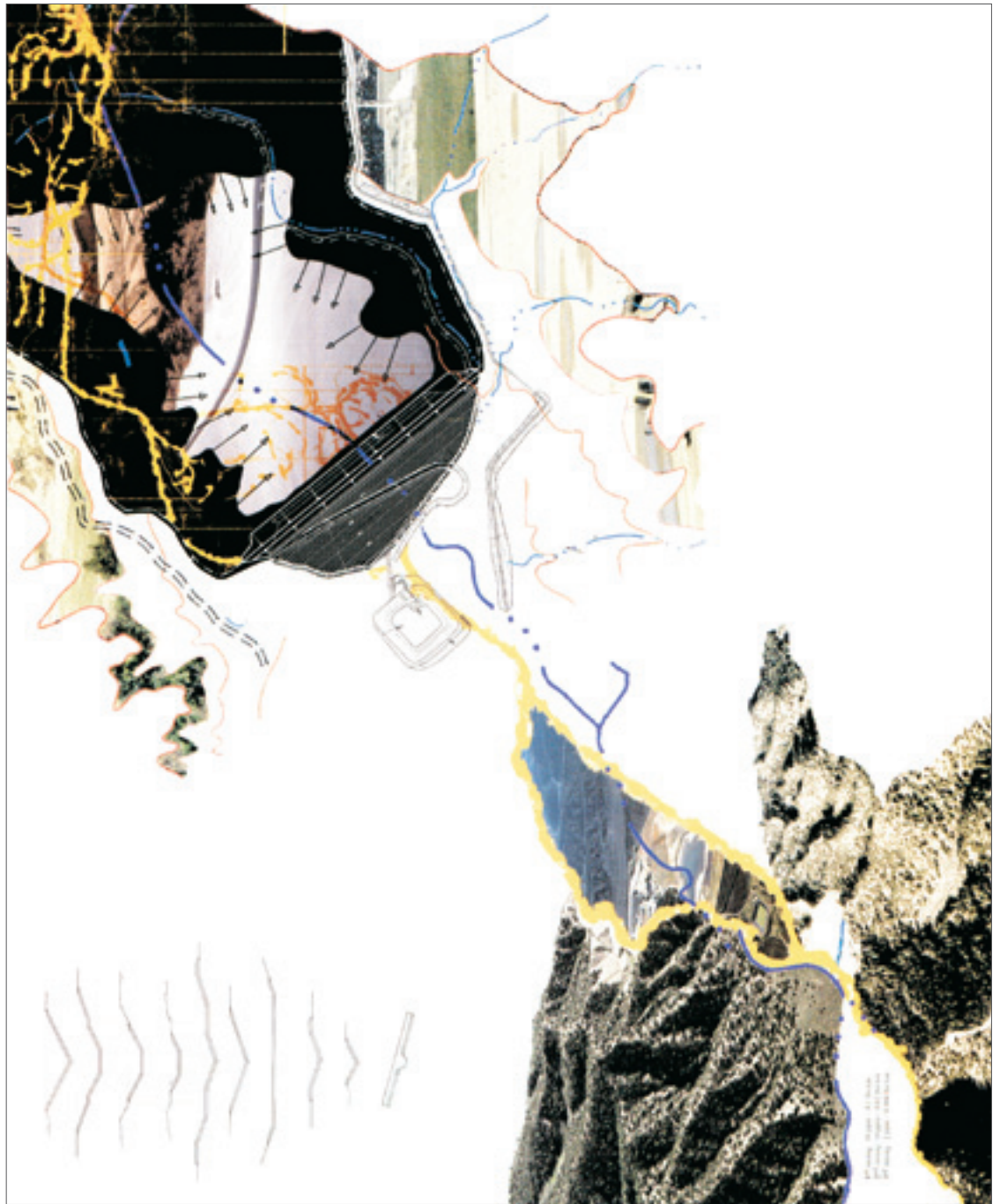
14 This is an adaptation of Mitchell's essay on the lives of images. W. J. T. Mitchell, 'What Do Pictures "Really" Want?', *October*, 77 (summer 1996), 71–82.

Alan Berger, hybride kaart van de Summitville Mine, met een syn-optische combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve gegevens. Speculatie over de mogelijkheden die wijziging van bestaande processen bij toekomstige landschapsproductie kan bieden, kaart, 2002 /

Alan Berger, hybridized map of the Summitville Mine in which the quantitative and qualitative are synoptically combined. The map speculates on the potentials of changing processes for future landscape production, mapping, 2002

Alan Berger, kartering van het alvaterrein van San Luis, speculerend op de omleiding van natuurlijke waterwegen rondom het gebied met de verontreinigende stoffen, kaart, 2002 / Alan Berger, mapping of the San Luis' tailings area seeking to speculate on the rerouting of natural water agents, mapping, 2002

zodanig dat ze elkaar op verschillende punten overlappen en kruisen. Zulke assemblages suggereren dat er een of ander groter mechanisme in het spel is. Een mechanisme waarmee gemanipuleerd (of geknoeid) kan worden en dat mogelijk zelfs in een andere richting kan worden gestuurd. Met de syn-optische onthulling van het controlepaneel en de schakelaars van deze machine, speculeren Berger's karteringen van de ingrijpende *strip mining*-praktijken in Amerika op een impliciet soort project. Een project dat in wezen wacht om in gezet te worden.

Reflectieve en reflexieve instrumenten

Door haar syn-optische werking verandert de kaart dus ook in een nogal reflexief instrument binnen de stedenbouw. De schema's en mechanismen van het territorium worden op de kaart gedeconstrueerd, en de flarden en stukjes worden grafisch opnieuw samengevoegd tot een nieuwe lezing. De vertellingen op de kaart worden niet afgemaakt, zodat vervolgens geen eenduidige laatste boodschap wordt geformuleerd en de suggestie ontstaat dat de lezing van de kaart opzettelijk en *speculatief* aan ieders

(her-)interpretatie wordt overgelaten. Een kaart lijkt in deze zin te werken als een openlijk wederkerig ontwerpinstrument, dat in twee richtingen werkt: van de ontwerper naar de kaart en van de kaart terug naar de ontwerper. Refererend aan W.J.T. Mitchell¹⁴ kunnen we zelfs de vraag stellen 'wat willen kaarten' en het onderwerp dus verschuiven van wat de kaart doet, naar wat de kaart idealiter kan doen – wat men haar kan laten doen.

Zoals ik geprobeerd heb aan te tonen, worden exploratieve kaarten op de schaal van het territorium steeds meer op verschillende manieren ingezet. Kaarten bieden nieuwe of afwijkende schema's waarop nieuwe projecten gebaseerd kunnen worden. Deze kaarten vatten de veranderende condities en behoeften van de hedendaagse territoria samen, maar tegelijk ook de daaruit voortvloeiende noodzaak om planning te veranderen. Dergelijke projecten kunnen enkel vertrekken vanuit nieuwe

korte, samenhangende samenvatting, impliceert het ook een beschrijving, waarin ideeën zowel gezamenlijk (syn-) als visueel (-optisch) worden gepresenteerd.

¹⁴ Ik verwijs hier naar het essay van Mitchell over het leven van beelden: W.J.T. Mitchell, 'What do pictures "really" want?', in: *October*, 77 (zomer 1996), 71–82.

Large-scale exploratory maps, I have attempted to show, are increasingly put to work in combined ways. Maps offer distinctively different schemata on which novel projects can be grounded, accommodating the changing conditions and needs of today's territories and their subsequent needs for change in planning. Any such project on the territory can only be defined by virtue of a designerly invention for which mapping and drawing are fundamental. Ultimately, what exploratory maps have recently come to do is to offer a critique of the *fiction* of representation – what planners and engineers *think* is real.

Simultaneously, the map itself is also a reciprocal and reflexive device. Exploratory maps open up a viable space of imagination and interrogation. They serve as designerly incubators in which projects on the territory, implicit as they may still be, can substantiate and mature. The project of the territory is therefore crucially dependant on the extent to which the map allows for such dialogue between map and designer to take place. The contemporary void between the territory and its project defines an ambiguous spot in urbanism that is left wanting in reflection. It is a spot these critical devices called maps seem most willing to fill.

ontwerpinterventies die berusten op een herlezing en -kartering van het territorium 'daarbuiten'. Zijdelings leveren exploratieve kaarten daarmee een kritiek op de *fictie* van de representatie – op wat planners en bouwkundigen *denken* dat de realiteit is.

Tegelijkertijd is de kaart zelf ook een wederkerig en reflexief instrument. Exploratieve kaarten bieden potentieel een vruchtbare bodem voor verbeelding en ondervraging. Ze dienen als ontwerpbroedplaatsen waarin projecten voor het territorium, hoe impliciet ook, vaste vorm kunnen aannemen en kunnen rijpen. Het project van het territorium is daarom wezenlijk afhankelijk van de mate waarin de kaart zo'n dialoog tussen kaart en ontwerper mogelijk maakt. De huidige kloof tussen het territorium en zijn project wijst op een dubbelzinnige plek in de stedenbouw die vraagt om herbezinning. De kaart lijkt hier als kritisch instrument bij uitstek aan tegemoet te willen komen.

Vertaling: Bookmakers, Rob Kuitenbrouwer